

حکم سنت پیامبر ﷺ در کتاب خداوند ﷻ

و از جمله آیاتی که در این باره نازل شده است: ﴿و از خدا و رسول [او] اطاعت کنید، باشد که مورد رحمت قرار بگیرید﴾ [آل عمران: ۱۳۲].

همچنین می‌فرماید: ﴿ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از خداوند اطاعت کنید و از رسول [او] و صاحبان امرتان [نیز] اطاعت کنید، هرگاه در چیزی اختلاف ورزیدید، اگر به خدا و روز قیامت ایمان دارید، آن را به خدا و رسول بازگردانید. این بهترین و نیکوترین تفسیر است﴾ [النساء: ۵۹].

خداوند متعال می‌فرماید: ﴿هرکس از رسول [خدا] اطاعت کند، در حقیقت از خداوند اطاعت کرده است. و کسی که روی گرداند، [بدان که] تو را بر آنان نگهبان نفرستاده‌ایم﴾ [النساء: ۸۰].

چگونه ممکن است خداوند تعالی به اطاعت از چیزی امر فرموده باشد و آن چیز وجود نداشته باشد و یا قابل دسترسی نباشد؟! ذات تعالی می‌فرماید: ﴿... و به تو قرآن نازل کردیم تا برای مردم روشن سازی، آنچه را که بر آنان فروفرستاده شده است، و باشد که اندیشه کنند﴾ [النحل: ۴۴].

همچنین می‌فرماید: ﴿و کتاب را بر تو فروفرستادیم مگر برای این که، آنچه را که در آن اختلاف ورزیدند، برایشان روشن سازی و [نیز برای] راهنمایی و رحمتی برای گروهی که ایمان می‌آورند﴾ [النحل: ۶۴].

طبق این آیات، روشن‌گر و توضیح دهنده قرآن، سنت پیامبر ﷺ می‌باشد، پس چگونه ممکن است، روشن‌گر قرآن، که همان سنت است وجود نداشته باشد و قابل دسترسی نباشد؟! و

خداوند ﷻ می‌فرماید: ﴿بگو: از خداوند اطاعت کنید و از رسول [او نیز] اطاعت کنید. و اگر روی بگردانند، بر [عهده‌ی] او [پیامبر] تنها همان است که به آن مکلف شده است و بر [عهده‌ی] شماست آنچه تکلیف یافته‌اید. و اگر از او اطاعت کنید، راه خواهید یافت. و بر [عهده‌ی] رسول [ما] جز پیام رسانی آشکار نیست﴾ [النور: ۵۴].

می‌فرماید: ﴿و نماز را بر پا دارید، و زکات را بپردازید، و از رسول [خدا] اطاعت کنید، باشد که مورد رحمت قرار گیرید﴾ [النور: ۵۶]. خداوند ﷻ می‌فرماید: ﴿بگو: ای مردم! من فرستاده‌ی خداوند به سوی همه شما هستم، کسی که فرمانروایی آسمانها و زمین از آن اوست، برستش شونده‌ی بر حقی جز او وجود ندارد، زنده می‌کند و می‌میراند. پس به خداوند و رسول او، آن پیامبر درس ناخوانده‌ای که به خداوند و سخنان او ایمان دارد، ایمان آورید و از او پیروی کنید، باشد که راه یابید﴾ [الاعراف: ۱۵۸].

در این آیات دلیل واضحی است که هدایت و رحمت در اتباع و پیروی از رسول الله ﷺ می‌باشد.

و این امر چگونه ممکن است صورت پذیرد در حالی که سنت پیامبر ﷺ وجود نداشته باشد و یا این که تحریف رفته باشد؟! خداوند تعالی می‌فرماید: ﴿... پس باید آنان که بر خلاف فرمان او رفتار می‌کنند، برحذر باشند، که بلایی به آنان برسد، یا عذابی دردناک گریبانگیرشان شود﴾ [النور: ۶۳].

خداوند می‌فرماید: ﴿و آنچه که رسول [خدا] به شما داد، آن را بگیرید. و از آنچه که شما را از آن باز داشته است، باز آیید﴾ [الحشر: ۷]. آیات درباره‌ی این موضوع و مطلب بسیار است و همه‌ی آنها بر وجوب اطاعت رسول الله ﷺ و بر پیروی از آنچه او آورده است دلالت می‌کنند. نتیجه‌ای که از آنها حاصل می‌شود این است که قرآن دلیلی بر این می‌باشد که سنت پیامبر ﷺ قابل دسترسی است و باید تبعیت و اطاعت از آن صورت پذیرد.

این آیات در ما یقین ایجاد می‌کند که سنت پیامبر ﷺ قابل استفاده است و بعد از قرآن بالاترین مطلب می‌باشد

لطفاً به نیت خیرخواهی تکثیر نمایند و بخش کنید

حکم امام شافعی رحمه الله درباره‌ی سنت پیامبر ﷺ

از ایشان نیز توصیه‌ها و تأکیدات فراوان و آشکاری، در این مورد نقل شده است، که خوشبختانه پیروانش بیشتر از دیگران به توصیه‌های ایشان عمل نموده‌اند.

- ۱- (یقیناً این احتمال وجود دارد که برای هر فرد، سنتی از سنت‌های پیامبر ﷺ، پوشیده بماند، پس هر گاه من سخنی گفتم یا اصلی پایه‌گذاری کردم که مخالف با سنت رسول الله ﷺ بود، سخن پیامبر ﷺ را بپذیرید که سخن من است).^۱
 - ۲- (به اتفاق همه مسلمانان، برای کسی که در مسأله‌ای، سنت رسول الله ﷺ روشن باشد، روا نیست که سخن پیامبر ﷺ را ترک کند و سخن کسی دیگر را بپذیرد).^۲
 - ۳- (هر گاه در کتاب من، موردی خلاف سنت پیامبر ﷺ یافتید، سنت پیامبر ﷺ را بگیرید و سخن مرا رها کنید) و در روایتی فرمود: (از آن پیروی نمایید و به سخن کسی دیگر توجه نکنید).^۳
 - ۴- (حدیث صحیح، مذهب من است).^۴
 - ۵- و خطاب به امام احمد فرمود: (شما در مورد حدیث و علم رجال از من آگاه‌ترید، هر گاه حدیث صحیحی به دست شما رسید، خواه از کوفه باشد یا از بصره یا شام، مرا اطلاع دهید تا برای به دست آوردن آن، رخت سفر بربندم).^۵
 - ۶- (در هر مسأله‌ای که حدیثی از رسول الله ﷺ بر خلاف آنچه که من گفته بودم نقل گردید، خواه در حیات من چنین اتفاقی بیافتد یا بعد از مرگم، من از سخن خود همین حالا رجوع می‌کنم).^۶
 - ۷- (هرگاه متوجه شدید که سخن من با حدیث صحیح پیامبر ﷺ، مخالفت دارد، بدانید که عظم را از دست داده‌ام).^۷
 - ۸- (هر گاه من سخنی گفتم و حدیث صحیحی از رسول الله ﷺ خلاف سخن من دیده شد، حدیث پیامبر ﷺ بر سخن من ترجیح دارد پس از من تقلید نکنید).^۸
 - ۹- (هر حدیث پیامبر ﷺ، (باید این طور تصور شود که) سخن من است اگرچه آن را از زبان من نشنیده باشید).^۹
- اما حدیث صحیح یا همان حدیثی که قابل اعتماد است، از دید علمای اهل سنت حدیثی است که:
۱. متصل باشد: یعنی راویان آن تک تک نفرات قبل از خود را دیده باشند و حدیث را از آنان شنیده باشند.
 ۲. تمامی راویان آن عادل باشند: جوانمرد بوده و اهل دروغ‌گویی و گناه نباشند.
 ۳. تمامی راویان آن ضابط باشند: حدیث را به خوبی در سینه‌ی خود حفظ کرده و یا آن را نوشته باشند.
 ۴. شاذ نباشد: حدیث بر خلاف حدیث صحیح دیگری با راوی قوی‌تر نباشد.
 ۵. معلل نباشد: متن حدیث بیانگر منظور حدیث باشد.
- بر گرفته از: ۱- مقدمه‌ی ابن صلاح شهرزوری ۲- الباحث الحیث فی اختصار العلوم الحدیث - ابن کثیر ۳- تدریب الراوی - سیوطی ۴- منهج النقد فی علوم الحدیث - نورالدین عتر در نزد تمام علمای اهل سنت بهترین کتاب زیر آسمان خداوند، قرآن است و بعد از آن صحیح بخاری (بخارایی) و بعد از آن صحیح مسلم.

۱- «تاریخ دمشق» ابن عساکر (۳/۲/۱۵) و «اعلام الموقعین» (۳۶۳/۲) و «الایقاظ» (ص ۱۰۰) آمده است.

۲- ابن قیم (۳۶۱/۲) و فلاّنی (ص ۶۸).

۳- هروی در «ذم الکلام» (۱/۴۷/۳) و خطیب در «الاحتجاج» (۲/۸) و ابن عساکر در «تاریخ دمشق» (۱/۹/۱۵) و نووی در «المجموع» (۶۳/۱) و ابن قیم (۳۶۱/۲) و فلاّنی (ص ۱۰۰) و ابن حبان در صحیح خود (۲۸۴/۳) الاحسان.

۴- نووی در مصدر سابق، شعرانی (۵۷/۱) به نقل از حاکم و بیهقی و فلاّنی در (ص ۱۰۷). شعرانی می‌گوید: این حزم گفته است: این مقوله از ایشان و دیگر ائمه ثابت است.

۵- ابن ابی حاتم در «آداب الشافعی» (ص ۹۴-۴۵)، ابونعیم در «الحلیة» (۱۰۶/۹)، خطیب در «الاحتجاج بالشافعی» (۱/۸). ابن قیم به صحت نسبت این قول به شافعی یقین نموده است «الاعلام» (۲۳۵/۲) و فلاّنی در «الایقاظ» (۱۵۲).

۶- ابونعیم در «الحلیة» (۱۰۷/۹)، هروی (۱/۴۷)، ابن قیم در «اعلام الموقعین» (۳۶۳/۲) و فلاّنی (ص ۱۰۴).

۷- ابن ابی حاتم در «آداب الشافعی» (۹۳) و ابوالقاسم سمرقندی در «الامالی» ابوحنیف مؤدب در «المنتقى من الامالی» (۱/۲۳۴) و ابونعیم در «الحلیة» (۱۰۶/۹) و ابن عساکر (۱/۱۰/۱۵) با سند صحیح.

۸- ابن ابی حاتم (ص ۹۳) و ابونعیم و ابن عساکر (۲/۹/۱۵) با سند صحیح.

لطفاً به نیت خیرخواهی تکثیر نمایند و پخش کنید

۹- ابن ابی حاتم (ص ۹۳-۹۴).